

выпуск. – 2004. – №2. – С.6.

8.Рындя А.Своя политика в учете // Налоги и бухгалтерский учет. – 2005. – №100. – С.23.

9.Чалый И. Приказательно-политическое // Бухгалтер. – 2004. – №6. – С.48.

10.Шевченкова Л. Новый год начинается с приказа ... // Баланс. – 2004. – №1. – С.49.

11.Яковенко А.Приказ об учетной политике // Баланс. – 2006. – №1. – С.47.

Получено 27.02.2006

УДК 338

О.О.БАРАНИК

Сумський національний аграрний університет

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

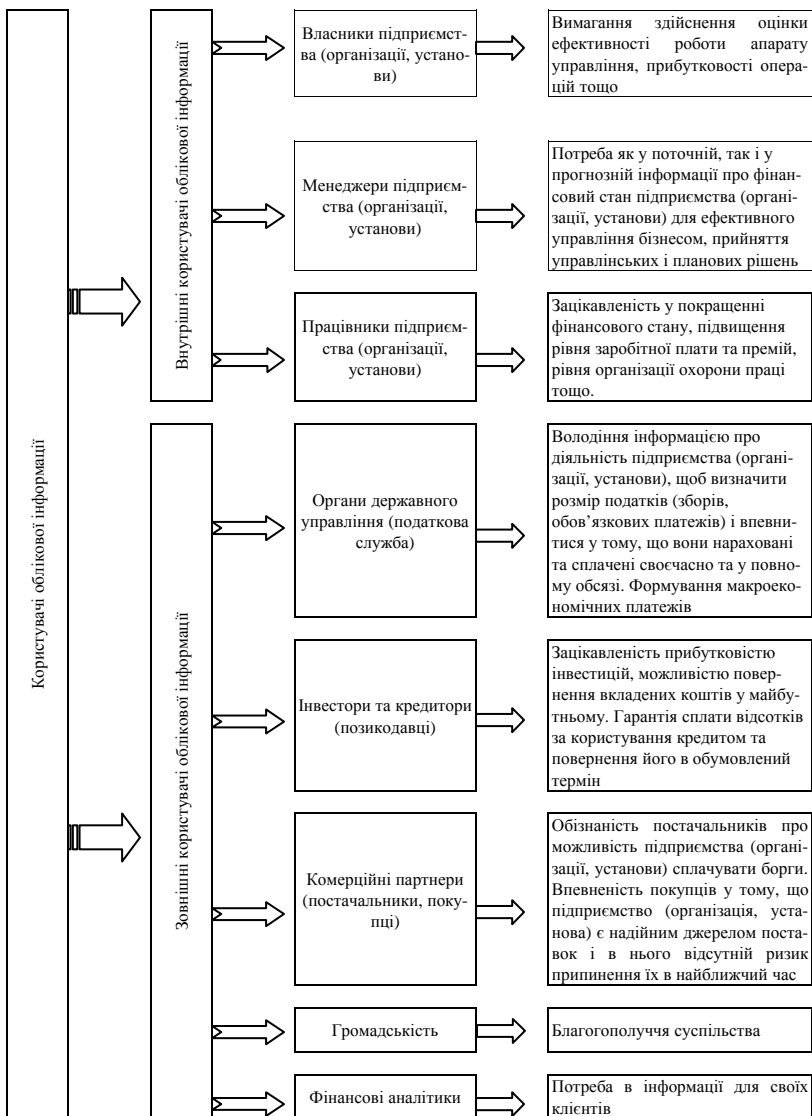
Розглядаються питання кадрового забезпечення підприємств (організацій, установ) щодо організації бухгалтерського обліку на виконання програми реформування бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів.

Усвідомлення того, що в даний час немає необхідності переконувати будь-кого в тому, що рушійною силою розвитку суспільства є людина, її розум, знання та вміння, особливо важливе в умовах розвитку ринкових відносин в Україні. Не підвладна часу істина – “кадри вирішують все”, на сьогоднішній день актуальна як ніколи. В сучасних умовах господарювання фахівці управлінської ланки, які працюють на підприємствах повинні мати вищу освіту, володіти знаннями з широкого кола питань, вміти аналізувати ситуації та ухвалювати рішення для того, щоб бути потрібними суспільству. Інформацію для цього надає бухгалтерський облік, який поєднує господарську діяльність та осіб, що приймають рішення, відображає зміни господарської діяльності для задоволення інформаційних потреб зацікавлених осіб – користувачів облікової інформації (рисунок).

Бухгалтерський облік став підґрунтям для цікавої, творчої та добре оплачуваної професії. Саме головний бухгалтер систематизує та узагальнює інформацію про стан діяльності підприємства та передає її у розпорядження керівнику для прийняття оптимальних управлінських рішень.

Виходячи зі статусу бухгалтера на підприємстві, він володіє інформацією про фінансовий стан підприємства, піклується про її конфіденційність, узагальнює, систематизує дані, що відображає у звітах, на підставі яких керівник підприємства аналізує ситуацію та приймає найбільш оптимальні рішення.

Питаннями організації обліку займалися і займаються видатні представники національної бухгалтерської школи, яка була започатко-

Користувачі облікової інформації

вана професором П.П.Німчиновим у 60-х роках ХХ ст. та продовжена відомими науковцями М.Т. Білухою, Ф.Ф.Бутинцем, М.Я.Дем'яненком, В.П. Завгороднім, Г.Г.Кірейцевим, А.М.Кузьмінським, М.В.Кузьельним, В.Г.Лінником, І.В.Малишевим, В.В.Сопком, Л.К.Суком, Н.М.Ткаченко, П.Я.Хоминим та ін.

Якщо питання наукового, методичного, методологічного обґрунтування та консультаційного характеру обліку в більшій мірі влаштовують суб'єкти господарської та іншої діяльності, то питання нормативного характеру не повною мірою відображають процеси організації бухгалтерського обліку в Україні.

До 2000 р. організація та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві затверджувалася постановами Кабінету Міністрів України. Однак економічні процеси, які відбуваються в державі, покликали законодавців приділити увагу обліку. Так, з 1 січня 2000 р. у нашій країні діє Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", який прийнятий 16 липня 1999 р. №996-XIV [2]. Згідно з ст.3 цього Закону, бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться підприємством. Фінансова, податкова, статистична та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку. Таким чином, обов'язковість вести бухгалтерський облік суб'єктами господарювання закріплена законодавчо. А організаційну форму ведення бухгалтерського обліку підприємство може вибирати самостійно. Пункт 4 ст.8 Закону №996 передбачає чотири форми ведення бухгалтерського обліку:

- 1) введення до штату підприємства посади бухгалтера або створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером;
- 2) користування послугами спеціаліста з бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи;
- 3) ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку централізованою бухгалтерією або аудиторською фірмою;
- 4) самостійне ведення бухгалтерського обліку та складання звітності безпосередньо власником або керівником підприємства. Ця форма організації бухгалтерського обліку не може застосовуватися на підприємствах, звітність яких повинна оприлюднюватися.

Обираючи ту чи іншу форму ведення бухгалтерського обліку, необхідно враховувати багато факторів, у тому числі характер діяльності та правовий статус підприємства, розмір та різновидність господарських операцій, кількість працівників, необхідність збереження комерційної таємниці, перспективи розвитку та ін.

Формою ведення бухгалтерського обліку, яка традиційно склала-

ся є включення до штату підприємства посади бухгалтера або створення бухгалтерської служби, керівництво якою доручається головному бухгалтеру. Зовсім недавно ця форма ведення обліку була єдиною, як і на сьогоднішній день залишається найбільш розповсюдженою, оскільки має досить великі переваги. Зокрема, бухгалтер, який працює безпосередньо на підприємстві, як правило зацікавлений у результатах діяльності підприємства в цілому. Такий бухгалтер добре знає специфіку діяльності підприємства та особливості організації його виробництва. Йому зрозумілі проблеми, які є на підприємстві. Керівництво підприємства чи його власники, у свою чергу, мають можливість постійно контролювати діяльність бухгалтера чи бухгалтерії, оперативно вирішувати ті чи інші питання, своєчасно вносити корективи в раніш прийняті рішення. Таким чином, ця форма ведення бухгалтерського обліку дозволяє тримати в руках всі обліково-податкові важелі та ефективно використовувати їх в управлінні підприємством.

Підприємство може скористатися послугами спеціаліста з бухгалтерського обліку – фізичної особи, зареєстрованої як суб'єкт підприємницької діяльності. При цьому підприємство може йому доручити ведення бухгалтерського обліку повністю чи частково. Головна перевага цієї форми в тому, що вона дозволяє домогтися економії ресурсів, особливо якщо бухгалтер-підприємець сплачує єдиний податок.

Ще однією формою ведення бухгалтерського обліку є ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку централізованою бухгалтерією або аудиторською фірмою (бухгалтерський супровід). Вона дозволяє підприємству перекласти частину відповідальності за свої результати обліку на чужі плечі. Хоча при цьому є вірогідність стати “жертвою” чужої помилки. Напевне, у такої форми є майбутнє, оскільки багатьом малим та середнім підприємствам економічно недоцільно створювати власну бухгалтерську службу. В той же час фірми, які спеціалізуються на наданні таких послуг, мають можливість залучати до роботи висококваліфікованих спеціалістів, цілеспрямовано відслідковувати всі зміни в сфері бухгалтерського обліку та оподаткування, накопичувати досвід і на його основі приймати рішення в складних і законодавчо не врегульованих ситуаціях. При необхідності спеціалісти таких фірм можуть представляти інтереси підприємства в спорах з податковими органами та в господарських судах. Іншими словами, вони можуть багато з того, що не під силу невеликому або середньому підприємству.

Закон №996 дозволяє власникам чи керівникам підприємства самостійно вести бухгалтерський облік та складати звітність, крім тих підприємств, звітність яких повинна оприлюднюватися. Ця форма ве-

дення бухгалтерського обліку найбільш економна, але й найбільш ризикована. Оскільки, як правило, бухгалтерський облік безпосередньо пов'язаний з податковим, та обидва обліки потребують спеціальних знань. Ведення обліку некомпетентними людьми може призвести до фінансового краху підприємства. Тому така форма ведення бухгалтерського обліку прийнятна тільки як виключення і тільки для невеликих підприємств, на яких відбуваються нескладні одноманітні операції.

Таким чином, у Законі №996 нічого не говориться про можливість поєднання різних форм бухгалтерського обліку, але він і не заперечує цього. Отже, підприємство може вибрати й комбінований варіант. Наприклад, ведення бухгалтерського обліку доручити спеціалізованій фірмі, а для організації і ведення податкового обліку створити відповідну службу на підприємстві, як інші варіанти, які також можливі.

У той же час права, обов'язки, відповідальність головних бухгалтерів, на наш погляд, законодавчо не врегульовані. Про це можна говорити, виходячи з чинних нормативних актів України. Так, основні функції головного бухгалтера або особи, на яку покладено ведення бухгалтерського обліку підприємства, визначені Законом №996, у тому числі обов'язки щодо забезпечення дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку і фінансової звітності, з організації контролю за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій. Відповідальність за операції, факт здійснення яких підтверджується первинними документами, несуть особи, підпис яких засвідчує дозвіл на здійснення операцій та складання документів про такі операції. Більша конкретика щодо головних бухгалтерів відсутня, тому на нашу думку в практичній діяльності можна використовувати юридичними особами всіх форм власності Положення про головних бухгалтерів, затвердженого постановою Ради Міністрів СРСР від 24.01.1980 р. №59 [4], в частині, що не суперечить Конституції і законам України, як встановлено Постановою Верховної Ради України від 12.09.1991 р. №1545-XII [3].

Юридичне обґрунтування цього, можна викласти в наступному. Так, згідно з п.2 ст.8 Закону №996 питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) відповідно до законодавства та установчих документів. Відповідно, ще на етапі створення підприємства власники повинні вирішити і вказати в засновницьких документах, хто безпосередньо буде вирішувати питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Таке рішення може бути зафіксовано в розділі, яким визначені права та обов'язки вищого орга-

ну підприємства або в розділі, присвяченому правам і обов'язкам органу управління підприємством.

У засновницьких документах підприємства (в розділі, присвяченому органам управління, як правило, обумовлюється і статус головного бухгалтера (бухгалтера) підприємства, хоча це прямо і не передбачено Господарським кодексом України від 16.01.2003 р. №436-IV [1].

Зокрема, в засновницьких документах може бути записана процедура призначення головного бухгалтера. Наприклад, цими документами може бути передбачено, що головний бухгалтер (бухгалтер) підприємства призначається на посаду за рішенням зборів або наказом директора.

Згідно зі статутом підприємства, виходячи з мети та предмету діяльності, власником чи органом управління – директором, залежно від повноважень, передбачених статутом підприємства, затверджується структура і штатна чисельність працівників підприємства, в тому числі і бухгалтерська служба.

У цьому документі визначається структура підприємства, схема органів оперативного управління, їх підпорядкованість та підконтрольність, а також штатна чисельність кожного структурного підрозділу.

На підставі затвердженої структури підприємства директором затверджується штатний розпис. На кожен посаду, передбачену штатним розписом, крім робочих категорій, директором затверджується посадова інструкція.

На працівників бухгалтерської служби посадові інструкції як правило розробляються головним бухгалтером. Для складання посадових інструкцій робітників бухгалтерії необхідно використовувати кваліфікаційні характеристики професій бухгалтерського обліку, затверджених Міністерством праці та соціальної політики за погодженням з Міністерством фінансів України від 28.12.2001 р. [5].

Для ефективної організації бухгалтерського обліку на підприємстві (в організації, установі), на наш погляд, необхідно переглянути організаційну структуру управління. Побудова бухгалтерського апарату повинна базуватися за оперативно-виробничо-фінансовим принципом. Це дозволить раціоналізувати процес проходження інформації про факти діяльності підприємства шляхом збору інформації, її обробки та узагальнення і прийняття управлінських рішень.

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV // Законодавство України: Бібліотека "Інфодиск". – 2006. – № 2.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. №996-XIV з наступними змінами та доповненнями // Законодавство Украї-

ни: Бібліотека "Інфодиск". – 2006. – № 2.

3. Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР: Постанова Верховної Ради України від 12.09.1991 р. №1545-ХІІ // Законодавство України: Бібліотека "Інфодиск". – 2006. – № 2.

4. Положення про головних бухгалтерів, затвердженого постановою Ради Міністрів СРСР від 24.01.1980 р. №59 "Про заходи щодо вдосконалення організації бухгалтерського обліку та підвищення його ролі в раціональному та економічному використанні матеріальних, трудових та фінансових ресурсів" // Законодавство України: Бібліотека "Інфодиск". – 2006. – № 2.

5. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників від 28.12.01 р. // Законодавство України: Бібліотека "Інфодиск". – 2006. – №2.

6. Моя професія – бухгалтер, фінансист / За ред. Ф.Ф.Бутинця, І.А.Панченко. – Житомир: ЖДТУ, 205. – 156 с.

Отримано 05.05.2006

УДК 003.12

А.Ю.БЕРЕЖНА, канд. екон. наук

Регіональне відділення ФДМУ по Полтавській області, м.Полтава

ПОДАТОК НА НЕРУХОМІСТЬ ЯК ПОТЕНЦІЙНЕ ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Розглядаються питання доцільності застосування податку на нерухомість як одного з головних фінансових джерел формування місцевих бюджетів. Досліджуються основні складові організаційно-економічного механізму запровадження податку на нерухомість. Аналізується досвід використання податку на нерухомість в країнах з різними бюджетними устоями. Пропонується алгоритм побудови окремих складових механізму запровадження податку на нерухомість в Україні.

Нерухомість є складовою нагромадженого світового багатства. Величина частки, що припадає на нерухомість в структурі світового багатства, визначається на підставі вартісних оцінок. З метою її введення до сфери фіскальних відносин має сенс зупинитися на питанні можливості та доцільності запровадження спеціального податку на нерухомість. Слід відмітити, що в нерухомості найбільш повно і наочно проявляється тенденція зростання нагромадженого багатства, тому саме нерухомість може стати ідеальним об'єктом оподаткування, що дозволить проводити диференційовану фіскальну політику [1].

Загальний підхід до визначення розміру податку передбачає ідентифікацію бази оподаткування, вартісну оцінку бази оподаткування, застосування відповідної ставки оподаткування, урахування пільг, визначення напрямку перерахування коштів (до якого бюджету, фонду направляються).

З метою формування підстав для можливого проведення ідентифікації об'єкту оподаткування необхідно мати вичерпну інформацію про його технічні та вартісні характеристики. Нерухомість визначаєть-